

PZDA!

Št. 3
julij, MMXV

ODNEHAJTE!

„MODERNI PROJEKT
(UDEJANJENJA UNIVERZALNOSTI)
NI BIL OPUŠČEN, POZABLJEN,
TEMVEČ JE BIL UNIČEN,
„LIKVIDIRAN“.“

KLJUB TEMU
BOMO
POSKUSILI.



PIZDO! ustvarjajo
prostovoljci MISC
INFOPEKA (Pekarna
Magdalenske mreže).

Urednik:
Matevž Hrzenjak.

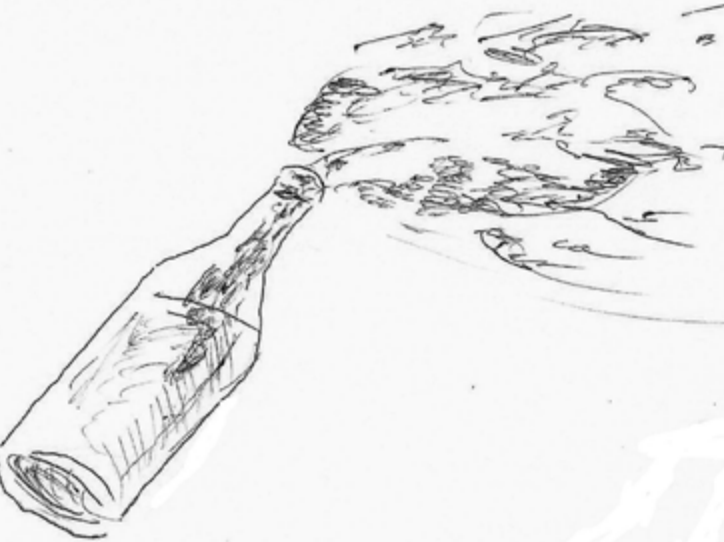
Avtorji prispevkov:
Dino Kusanović,
Luka Vuga,
Martina Fridl,
Matevž Hrzenjak,
Tina Podbevšek,
Tomaž Podbevšek,
Urša Meier,
Urška Repina.

Lektoriranje:
Matevž Hrzenjak,
Tomaž Podbevšek.

Fotografije:
Dino Kusanović,
Marek Šurkala.

Ilustracije:
Cecile Bondon,
Dino Kusanović,
Izabela Petek,
Kaja Vidovič,
Marek Šurkala,
Tina Podbevšek,
Tomaž Podbevšek.

Oblikovanje:
Kaja Vidovič.



Kontakt: tetapizda@gmail.com - piši nam s svojimi predlogi, pritožbami in pohvalami.

UVODNIK samostalni m. spola

• besedilo, ki izraža stališče uredništva in
se objavi na začetku časopisa, revije, navadno
tiskarsko poudarjem

Vaše vprašanje je - zakaj se tako
zanimam za politiko? Če vam odgovorim zelo preprosto -
zakaj se me bi zanimal žanjo? Hočem reči, le katere
slepota, katere gluhost, katere ideološka gostota bi
utegnila imeti moč, da me odvrne od zanimanja
za to, kar je v naši eksistenci verjetno najodločilnejša
mamica družba, v kateri živimo, ekonomske odnosi,
v katerih ta družba deluje, in sistem moči, ki opre-
djuje ustaljene oblike našega učenja, kaj je
dovoljeno in kaj prepovedano. Navsezadnje je bistro
naših življenj v političnem delovanju družbe, v
kateri smo. Torej vam ne morem odgovoriti na
vprašanje, zakaj se zanimam. Odgovorim vam lahko
samo z nasprotnim vprašanjem - zakaj se naj me bi
zanimal?

- Michel Foucault

ANARHIZEM, TI & JAZ



Zdaj je že vsem jasno, da je sistem v pizdi. Vendar se velika večina ne želi soočiti z dejstvi in še kar naprej vztraja v iluziji, ki jo servira ta isti sistem. Še več – večina aktivno in zavedno brani obstoječo iluzijo kot edino možno realnost in si zapira oči pred goro dejstev, ki pričajo o pokvarjenosti in nepravičnosti sistema. V to isto skupino spadajo tudi vsi tisti, ki naivno verjamejo, da lahko sistem spremenijo od znotraj, s procesi, ki jih je vzpostavil sistem sam. Levi ali desni, vsi s svojo vero v spremembo na tak način le poglobljajo problem in dajejo legitimnost sistemu, ki uničuje vse, kar je človeškega v nas.

Vprašanje ni levi ali desni, kapitalisti ali komunisti, ampak svoboda ali oblast. V vseh oblikah institucionalizirane vladavine, pa naj bo to kraljevina Ludviga XIV., nacistična Nemčija ali Syrizona Grčija, je posameznik svoboden le toliko, kot mu to dovoli sistem sam. Zato posameznik in posledično človeštvo nikoli ne bo resnično svobodno. Problem izhaja iz koncepta oblasti, ki za svoj obstoj skozi avtoriteto zahteva podrejenost. Gre za neenakopraven odnos med oblastjo in posameznikom, za to posameznik nikoli ne bo svobodni in nikoli ne bo užival vseh svojih pravic, ki mu pripadajo kot človeškemu bitju. Posameznik se ne more postaviti po robu pokvarjenemu sistemu, ki ga zavedno ali nezavedno odobrava velika večina ljudi. Takšnega posameznika bo sistem etiketiral za nasprotnika, blazneža, terorista.

Ljudje imajo moč, ravno zato ima oblast avtoriteto. Na volitvah izvolimo predstavnike ljudstva, ki v našem imenu vladajo. Kolektivno se odpovemo svoji pravici odločanja in jo zavedno položimo v roke posameznikov. Ti isti posamezniki čez noč postanejo vladajoča elita in uživajo nadvlado nad preostalo populacijo. Zaradi naše želje po izogibanju odgovornosti o naših življenjih sedaj odloča nekdo drug. Vsakič, ko naši politiki kaj zabejo, smo krivi mi – to je odraz naše želje po lahkem izhodu. Vsakič, ko policist, tožilec ali sodnik ne opravi svojega dela, smo krivi mi, ker smo se naivno odpovedali svoji lastni odgovornosti do družbe, v kateri živimo.

Neenakopravni in neprostopoljni odnosi so vzrok za vse slabo, kar se dogaja danes po svetu. Politik je nad volivcem, sodnik je nad obtožencem, policist je nad protestnikom, bogataš je nad revežem in mesar je nad živaljo. V vsakdanjem življenju se prostovoljno podreamo avtoriteti, ker o tem sploh več ne razmišljamo – od malih nog nas učijo, da v avtoriteto ne dvomimo, ampak da jo sprejemamo in spoštujemo. **Naša dolžnost je, da dvomimo v legitimnost vsakršne avtoritete.** Ampak dijak ne dvomi v legitimnost ravnatelja, študent ne dvomi v legitimnost rektorja, vojak ne dvomi v legitimnost generala in delavec ne dvomi v legitimnost nadrejenega. Kot družba to sprejemamo kot edino možno realnost.

Anarhizem se je pojavil kot protiutež vsem neenakostim v družbi. Hierarhije, ki jih anarhizem izniči, so vzpostavljene le z namenom vladanja peščice nad množico. Svobode, ki jih anarhizem zagotovi, so svobode v polnem pomenu besede. Ne le svoboda posameznika, ampak svoboda celotne družbe, saj sem jaz svobodni le toliko, kolikor si svobodni tudi ti. Moja osebna svoboda ne izniči ali omeji tvoje svobode, ampak jo dopolni. Ta svoboda temelji na enakopravnih in prostovoljnih odnosih. Enakopravnost se ne konča pri ljudeh, temveč velja tudi za živali in okolje. Vsi skupaj živimo v simbiozi in vsi skupaj delimo usodo tega planeta. Anarhizem ni sistem brez pravil, kot si mnogi predstavljajo, ampak je sistem brez vladarjev.

Anarhizem ni nova pogruntavščina. Človeštvo je živelo v anarhističnih družbah dolgo pred iznajdbo kraljev in bogov, le da takrat temu niso rekli anarhija. Skozi celotno človeško zgodovino so se pojavljali anarhisti, ki so opozarjali na nepravičnosti v svoji družbi in pozivali k večji enakopravnosti in svobodi. Brez izjeme se je vedno, ko je ena oseba ali skupina oseb uživala veliko prevlado nad drugimi, našel nekdo, ki je temu nasprotoval, ki je to obsojal. Povsem enake anarhistične ideje so se pojavljale v zgodnjem taoizmu, antični Grčiji, krščanstvu in islamu. V času francoske revolucije se je razcvetela ideja modernega anarhizma za čigar začetnika štejejo Williama Godwina in njegov delo *Raziskava o načelih politične pravičnosti (Enquiry Concerning Political Justice and its Influence on Morals and Happiness, 1793)*. Njegova kritika družbenih konstruktov in države je še kako relevantna danes, 222 let po tem, ko je bila napisana.

Anarhizem je univerzalen in ni omejen na prostor ali čas, tako kot niso omejene ideje svobode, enakopravnosti in pravičnosti. Vedno so prisotne v nas, tako kot so bile prisotne v naših prednikih in tako kot bodo prisotne v naših potomcih. Anarhizem je naravno stanje človeštva, saj ima vsak posameznik podzavestno željo po svobodi in samostojnem odločanju.

Največji sovražnik svobode je moderni kapitalizem, ki predstavlja nevarnost za vse nas, vključno z živalmi in okoljem. Moramo se zavedati, da so zgodbe o enakih možnostih, ki so nam jih pripovedovali celo življenje, le to – zgodbe. Kapitalizem je zgrajen na izkoriščanju in uničevanju vsega dobrega v nas. Za empatijo, ki je vcepljena v naš bit, ni prostora. Moderni kapitalizem je oligarhija, ki zlorablja demokracijo in nevednost ljudi za doseganje lastnih ciljev na škodo vseh nas. Ravno demokracija je ključna komponenta pri zagotavljanju vladanja peščice nad množico. Skozi proces volitev nam je čez oči potegnjena zavesa navidezne svobode in izbire. Kot je Johann Wolfgang von Goethe zapisal v svojem romanu *Izbirne sorodnosti* (*Die Wahlverwandtschaften*, 1809): »Nihče ni bolj suženj kot tisti, ki misli, da je svoboden, pa ni.«

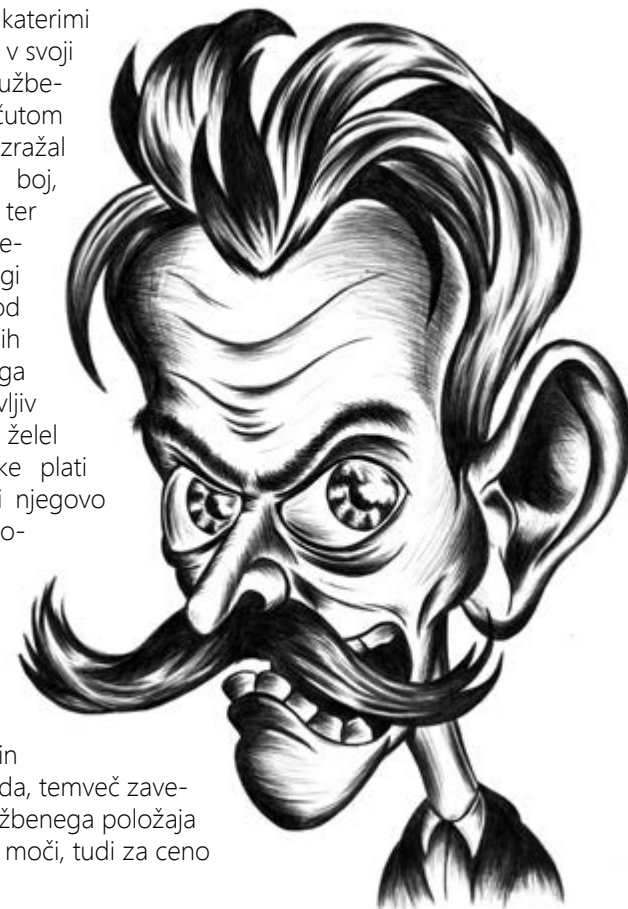
Dino Kusanović

»... [Nova medijska hiša] bo javnosti posredovala hitre in ... bom rekel, resnične novice in komentarje in bo predstavljala stvari, ki se bodo dogajale, z vseh strani / ... / « (Janez Janša o novi medijski hiši, ki jo SDS že podpira, junij 2015)

»VSAKA PED SVOBODE, KI SI JO PRIBORI LJUDSTVO, JE KORAK NAPREJ V KULTURI«

Vsakokrat ko naletim na neodobravanje Cankarjeve literature in zljajano očitiranje Cankarjevega pesimizma, ki se izraža v turobnem in zadušljivem slikanju slovenskega okolja, v katerem živijo boleštni, odtujeni in nesrečni ljudje, ki niso sposobni zaživeti človeka vredno življenje, sem globoko razočaran nad ozkostjo razumevanja ali še bolje nerazumevanja slovenskega bralca Cankarjeve literature. Sprva sem bil mnenja, da je za razumevanje Cankarjevega življenjsko nazorskega, etično-moralnega in literarnega sveta potrebno kritično branje in interpretiranje v širšem smislu, ki poleg literarne teorije in zgodovine vključuje tudi moderne interdisciplinarne metode literarnega proučevanja in razumevanje konteksta Cankarjeve književnosti. Pa temu ni tako. Danes mislim, da je za razumevanje Cankarja potreben zgolj čut za pravičnost.

Ker so Cankarja že zgodaj zaznamovale revščina in druge socialne stiske, s katerimi se je srečeval vse življenje, si je tudi v svoji literaturi prizadeval za kritiko družbeno političnega sistema. S svojim čutom za pravičnost je v svojih junakih izražal njihov eksistencialni in družbeni boj, večno hrepenenje in vero v boljše ter lepše življenje, ki jim omogoča preživetje krute vsakdanjosti, po drugi strani pa jih vse bolj oddaljuje od realnega sveta bede in stisk, kar jih pahne v samozavedanje lastnega tragičnega položaja in nespravljen obup ter smrt. S tem Cankar ni želel zgolj psihološko upodabljati šibke plasti človeške narave, temveč prikazati njegovo ujetost in omejenost v družbenopolitičnem hierarhičnem sistemu in posledičnim cerkvenim ter posvetnim sistemskim izkoriščanjem tistih, ki so na dnu družbene lestvice. Tako namen Cankarjeve literature ni zgolj slikanje pasivnosti in bolečine podjarmljenega in vselej zatiranega slovenskega naroda, temveč zavedanje in razumevanje lastnega družbenega položaja ter boj zoper vsakršno izkoriščanje moči, tudi za ceno



življenja. V delu *Ljubezen in krivda Ivana Cankarja* avtorice Irene Avsenik Nabergoj lahko najdemo razmišljanje Srečka Kosovela, ki o Cankarjevi umetnosti pravi:

Cankarjeva umetnost je tako velika in tako močna, da je zmožna popolnoma preobraziti človeka. V Cankarjevi umetnosti se človek lahko prerodi in prenovi in če je dovolj močan, postane sposoben, da pretrpi in žrtvuje vse za to, da zagovarja resnico, da se bojuje za Pravico. (Kosovel, 1977; cit. po Avsenik Nabergoj, 2005, str. 34)

Če torej beremo Cankarja z vidika opolnomočenja slovenskega bralca, torej kot njegove osvoboditve od zunanjih avtoritet, ima Cankarjeva literatura močno družbeno transformacijsko vlogo. Bralec se lahko istoveti s Cankarjevimi junaki, hkrati pa ima možnost razmišljanja in predruženja lastne prihodnosti. Cankarjev izrazito subjektiviziran umetniški svet je odraz in ostra kritika njegovega doživetja družbene realnosti, ki s svojo simboličnostjo spodbuja k širši refleksiji družbeno političnih razmer in teži k družbenim spremembam. Njegova umetnost je en sam večni boj zoper oblast in krik tistih, ki so na robu družbe in katerih glas ni slišan. Cankarjeve osebe zaživijo v polni razsežnosti in s svojo tragičnostjo opozarjajo na družbeno krivičnost in moralno zaostalost slovenskega naroda ter od nas zahtevajo preizpraševanje naše moralne odgovornosti za njihovo žrtvovanje. Cankarjev pesimizem je najbolj očiten v delih, kjer so poudarjeni njegovi izraziti in močni občutki krivde in greha. Kot pravi Irena Avsenik Nabergoj v že prej omenjenem delu, je najbrž ravno Cankarjevo pomanjkanje trdne vere v odpuščanje, ki izvira iz krščanskih predstav o grešnosti, vzrok za to, da njegova literatura kljub izrazito etični naravnosti deluje težko in moreče. Vsekakor moramo razumeti, da je Cankarju umetnost med drugim služila tudi kot terapevtsko pisanje in premagovanje lastnih vsakdanjih duševnih stisk. V avtobiografskem ciklu *Moje življenje* iz leta 1914 pravi:

Zdi se mi, da bi bilo koristno, če bi vsak človek očitno povedal o svojem pravem življenju vse, kar more. Nikakor ne, da bi se razkazoval po vlačugarsko, tudi zato ne, da bi pisal ljudem v pouk in zabavo, temveč edinole, da se razgleda sam po poljanah svoje duše, da sega mukoma in trepetoma iz prepada v prepad svojega bitja, da išče dna.

Nazadnje bi omenil, da je Cankarjevo turobno in zadušljivo slikanje slovenskega okolja navadno v vlogi simboličnega paralelizma, ki pomeni, da pojavi v naravi niso avtonomni, ampak so le znanilci sil, ki simbolno napovedujejo človekovo usodo (Pirjevec, 1964). Dušan Moravec v avtobiografiji z naslovom *Ivan Cankar* pravi, da je bila Cankarjeva beseda, kakor je bila trda in težka, vsa polna upanja in vere, sam Cankar pa je svojim kritikom v Beli krizantemi odgovarjal: »Slikal sem noč, vso pusto in sivo, polno sramote in bridkosti, da bi oko tem silneje zakoprnelo po čisti luči.« Cankar je vselej ostal zvest malemu človeku, njegovemu boju za enakopravnost, svobodo, socialne pravice, domovino in slovenski jezik. Moravec v že omenjenem delu pravi, da je bilo vse njegovo življenje simbol naše notranje in zunanje svobode ter vse njegovo delo simbol našega boja za svobodo. Cankar pa je zapisal: »Vsaka ped svobode, ki si jo pribori ljudstvo, je korak naprej v kulturi.«

Tomaž Podbevšek

ŠUM



Znameniti francoski zgodovinar Jacques Le Goff je učitelje, ki so se začeli pojavljati v visokem srednjem veku, označil kot intelektualce (pojavljati so se začeli v mestnih šolah v 12. stoletju, do 13. stoletja pa so se potrdili na univerzah). Ime označuje tiste, ki opravljajo poklic mislecev in svoje mišljenje posredujejo preko učenja.¹ Vloga univerz in tistih, ki so na njih poučevali, se je od takrat vseskozi spreminjala, a kljub temu se je pojem intelektualca ohranil vse do današnjih dni. Intelektualce še vedno dojemamo kot visoko izobražene učenjake, ki s svojim delovanjem narekujejo družbeni in znanstveni napredek, hkrati pa so prvi, ki začnejo jasno in glasno opozarjati na nepravilnosti in krivice v naši družbi. Zdi se, da je danes vloga intelektualcev vse manjša, vse bolj tiho so, vse bolj se ukvarjajo zgolj s teorijami, iz vsakdanjega življenja pa se umikajo. Večinoma se oglasijo zgolj še takrat, ko gre za njihove lastne interese, ko pa doživljajo krivice drugi, večinoma ne rečejo nič (dober primer je trenutna kriza, ki je v Sloveniji prizadela večino prebivalstva, a učenjaki, univerzitetni profesorji itd. so se oglasili šele takrat, ko so jo začutili na lastni koži oz. v lastnih žepih). Noam Chomsky je to pokomentiral v enem od svojih del, kjer je dejal, da je »odgovornost intelektualcev v tem, da govorijo resnico in razkrivajo laži. Vsaj to naj bi bila splošno poznana resnica, ki ne potrebuje komentarja. Seveda pa ni tako. Za sodobnega intelektualca sploh ni očitna.«²

Že antični misleci so bili mnenja, da bi moralo tistega, ki razmišlja, zanimati tudi ali pa še posebej to, v kakšnem svetu živi. To pomeni, da bi se moral ukvarjati tudi s političnimi temami in vprašanji oz. premišljevali o tem, kako lahko svojo stroko uporabi tako, da bo izpolnil dolžnost, ki jo ima kot politično bitje. Politična bitja imajo namreč dolžnost ustvarjati pogoje skupnega dobrega. Cilj ali namen politike je dobro življenje, kot je zapisal Aristotel. Torej bi se moral še zlasti intelektualci spraševati o tem, kako lahko njegova stroka prispeva k dobremu življenju celotne družbe.

Seveda ne smemo vse krivde naprtiti na intelektualce same. Veliko težavo predstavlja tudi družba, v kateri trenutno živimo. Danes najbolj slavimo vrednote kot so: fleksibilnost, individualnost, uspešnost, bogastvo; mediji poročajo povsem nekritično, poneumljajo ljudi itd., s tem pa so bili tudi intelektualci potisnjeni povsem na obrobje in na žalost se jih je s takšnim stanjem veliko sprijaznilo. Večina intelektualcev beži pred politiko bolj, kot bi pričakovali. Ne le, da se jih obsežno stigmatizira, njihova ugled in teža v očeh medijev in javnosti sta povsem nezaznavna. Velika večina jih spremlja dogajanje iz varnega zavetja svojega kavča, ne da bi pomislila na svoje dolžnosti. K temu prištejmo še javni diskurz, ki je povsem deintelektualiziran, navijaški, rumen in histeričen, s katerim so domači mediji uspeli povsem degradirati pojem kritičnega intelektualca tudi s tem, ko vanj redno preoblačijo lobiste, strankarske svetovalce, bivše politike in ministre, politično navijaške teologe ali novinarje.³

Vse te pasivnosti in apatije, ki trenutno prežemata trenutno družbo, smo se odlično naučili tudi študentje oz. mladi. Ne zavedamo se (ali pa se ne želimo zavedati) dejstva, da živimo v resničnem svetu, skupaj z vsemi ostalimi člani naše družbe. Vse bolj se dojemamo kot neka posebna skupina, ki je povsem odrezana od preostanka družbe in nima z njo nobene povezave. Tudi problematike, s katerimi se ukvarjajo različna študentska društva, se zdijo povsem izrezane iz resničnega sveta. Vsi se ukvarjajo samo s temami, ki so zelo tesno povezane z njihovo študijsko smerjo, s tem pa zavračajo dejstvo, da smo del sveta oz. družbe, v kateri živimo, da so problemi, s katerimi se srečujejo naši starši, naši sosedi itd. isti, kot tisti, s katerimi se srečujemo mi sami.

Intelektualci ne smejo biti nevtralni opazovalci dogodkov, ampak morajo razkrivati manipulacije in laži vlad in korporacij, morajo razkrivati resnico. Znameniti zgodovinar Howard Zinn je nekoč dejal: *»Ne moreš biti nevtralen na premikajočem se vlaku.«*

Matevž Hrzenjak

¹ Jacques Le Goff, *Intelektualci v srednjem veku*, Knjižna zbirka Claritas (Ljubljana, 1998), str. 17.

² Noam Chomsky, *Odgovornost intelektualcev v: Somrak demokracije, Studia humanitatis* (Ljubljana, 1997), str. 7–44.

³ Boris Vezjak: *Protesti, intelektualci in manko demokracije. Dialogi*, 2014, letnik 50, št. 3–4.

ERA

MARTINA FRIDL

Ko smo vstopili v drugo tisočletje,
smo bili polni upanja na lepšo prihodnost -
bogata mesta, izobražene potomce, novo politiko.
In tako se danes piše leto 2015.

Krasno.

Raven brezposelnosti upada dnevno,
delavski pogoji omogočajo upokožitev pri petdesetih,
penzije zagotavljajo prestižno življenje,
politika gladko in miroljubno teče,
banke dobro poslujejo,
naložbe ljudi pa se več kot obrestujejo.

Izobrazba je brezplačna,
štipendije radodarne,
diskriminacije in rasizma ne poznamo
in Afrika ni več ne lačna ne žejna.

Krasno.

Novo tisočletje, nova era –
popolni uspeh torej.

Edini problem je v tem,
da je vse namišljeno.

Halucinacija.

Iluzija.

Farsa.

Varka.

Blamaža.

Četudi zdaj pišemo dvojke namesto enic, so naša življenja še zmeraj
enako nična.

SODNI PROCES

MARTINA FRIDL

Toliko žalosti.

Cedi se iz odtokov,

puhti iz kanalov,

čaka na izgradnjo

in potrditev Državnega Zbora

za legitimno prodajo.

Glej, črni trg.

9'11''

MARTINA FRIDL

9'11' – do konca.

Trenutki padajo,

bolj kot ženske.

Išče se heroj,

ki bo zaustavil zob časa.

Verjetno se je zataknil.

V skeletu družbe.

Zato zdaj jaz lomim kosti

in pravila in čas.

NEOLIBERALIZEM V GEOGRAFIJI

Še vedno slišim mnenja nekaterih, da geografija ni pomembna za vzgojo in izobraževanje mladih, saj je po njihovem prepričanju dandanes geografske informacije mogoče dobiti z največjo lahkoto. Seveda se strinjam, da nam je z informacijsko dobo znanje bolj dostopno, temu ne morem oporekati. Problem pa se pojavi, ker v poplavi informacij, ki nas obdajajo, še nismo razvili sposobnosti kritičnega obdelovanja in presojanja podatkov. Izoblikovanje stališč, ki bi morala temeljiti na socialni pravičnosti preskočimo, odmislimo, saj smo zanemarili vzgojni moment. Geografija s svojo kompleksnostjo (odgovore na geografske procese in pojave najdemo v številnih znanstvenih disciplinah, kot so: fizika z astronomijo, politika, ekonomija, geologija, hidrologija, biologija, zgodovina, sociologija, antropologija in psihologija) in stalno spremenljivostjo ne omogoča le izobraževanja, temveč tudi učinkovito vzgajanje. Posledično pa ima geografsko znanje pomembno vlogo pri politični, ekonomski, socialni, etični, osebnostni in humanistični presoji ter akciji.



Trenutno smo priča številnim neracionalnim in polemičnim globalnim odločitvam, ki so rezultat univerzalnih trditev političnega in gospodarskega sistema in se ne ozirajo na geografska, antropološka ter ekološka dejstva. Lep primer je okoljska politika, kjer je Svetovna banka podpirala številne projekte gradnje ogromnih jezov, ki so jih predstavljali kot iskreno pomoč nerazvitemu podeželju. Donosne pogodbe so bolj koristile multinacionalnim podjetjem, kot lokalnemu prebivalstvu, ki pa je, zaslepljeno od blišča moderne dobe (npr. elektrifikacija), projekte večkrat podprlo. Te pridobitve moderne dobe pogosto spremljajo problemi množičnega izseljevanja populacij, nespoštovanja staroselskih pravic in življenjskih slogov, uničevanje okolja, usihanja biodiverzitete in nezaželenih sprememb v družbenih razmerjih.

Nepoznavanje geografskih in antropoloških podrobnosti množic je voda na mlin dobro poučenim elitam Manipuliranje z zemljevidi, da bi ustvarili vtis grožnje, je že dolgo znano propagandno sredstvo. Bolj verjetno je, da ljudje, zaradi stereotipov in predsodkov, ki se rodijo iz neznanja, podprejo vojaške akcije ali kakšne druge ukrepe proti neki deželi. Še en pojav, ki je posledica nepoznavanja geografskih podrobnosti, je poenostavljena geopolitična delitev sveta, ki države razporeja npr. na predmoderne, moderne in postmoderne (primer delitve je tudi razviti sever in nerazviti jug ali poimenovanje nerazvitih držav kot držav tretjega sveta), s katero podpiramo postmoderno inačico imperializma, evropocentričnost ... Postmoderne naj bi bile tiste države, ki so svoje nacionalne interese pripravljene podrediti univerzalni vladavini prava, ki jo izvajajo mednarodne institucije. Te države imajo težko nalogo, da pripeljejo necivilizirane, primitivne narode v civiliziran, postmoderni svet. Potem so tukaj moderne države, ki uresničuje le svoje interese v tekmovanju z drugimi državami in to večkrat na izjemno »barbarski« način. Predmoderna država pa je le lepša inačica za primitivno državo, v kateri lahko politične in pravne institucije ob najmanjših težavah v hipu propadejo. Tovrstna poenostavitev se izkaže za grozljivo zavajajočo. Držav ne moremo stlačiti v brezhibne predalčke. Kam naj bi postavili npr. države, ki so ustanovile EU ali Združene države Amerike? Slednje bi prej lahko označili kot ničvredno državo – moderno državo, ki ima občasne prebliske, a le takrat, ko ji to koristi. Povzdigovanje postmodernih držav, ki zagotavljajo svobodo in svoboščine, je popolni idealizem, saj ne delujejo v dobro celotnega sveta, ampak gledajo zgolj na lastne interese, predvsem profit, kar je bistvo neoliberalnega sistema. Chomsky je zapisal, da se svobodna trgovina ne meni za meje držav. Vrata nacij, ki so zaprta, je treba podreti, ne glede na kršitve državnih suverenosti. Na eni strani imamo povezanost evropskih vlad in podrejanje skupni monetarni in fiskalni politiki za skupno dobro, po drugi strani pa ukrepi, ki jih sprejemajo »nezmotljivi« vrhovi EU-ja, povzročajo vzpon nacionalizma, fanatizma ter skrajnih političnih idej in s tem rušijo ideale svobode, o kateri imajo toliko povedati. Priča smo kombinaciji plemenite retorike in nizkotnih dejanj.

Teorije, ki so izpeljane iz neoliberalne paradigme, dominirajo tudi na raziskovalnih področjih. Že vsiljeni terminološki besednjak v znanostih razkriva tiho privolitev v neoliberalne reforme. Neoliberalizem je vdrl v celoten šolski prostor in značilnost liberalne logike je vidna na različnih ravneh. Na udaru je tudi geografija, ki je neoliberalno logiko sprejela kot edino možno in je nihče ne postavlja pod vprašaj. Veliko govorimo o težavah naše družbe, nikoli pa se ne vprašamo od kod izvirajo. Kot študentka filozofske fakultete sem priča bodoči kompetentni, fleksibilni delovni sili, ki ne bo služila javnem razumu in svobodi duha.

Močno podvomiš tudi v njihovo moralno držo. Znanje, ki ga dobimo, je podrejeno produktivni učinkovitosti in nam ne koristi pri pomembnih življenjsko-političnih odločitvah. Zaradi popolne zamegljenosti večina več ne vidi jasno. Izobražena mladina je vulgarno izkoriščena s strani sistema in tega se niti ne zavedamo.

Tina Podbevšek

1 Povzeto po: David Harvey – Kozmopolitstvo in geografije svobode; Boris Vezjak – Neoliberalizem v šolstvu.

EGOCENTRIČNOST



Vem, da nisem edina, ampak včasih prav sovražim človeško vrsto. Naš pohlep nas dela najbolj nagnusna bitja na Zemlji. Iz želje po denarju, moči, ugledu in udobju bi naredili kar koli in nam je popolnoma vseeno, kaj vse smo že in kaj še bomo uničili, da bi to dosegli. Svet s svetlobno hitrostjo vodimo proti koncu, a nam ni mar ... Pravzaprav to ni čisto res. Ni vsem vseeno, vendar tisti ljudje, ki nam je mar, ne moremo nič narediti za to, da bi to končali. Tudi če bi se nas zbralo več milijonov, smo še vedno vsi mali, nepomembni ljudje, ki smo nič proti tistim parim odstotkom ljudi, ki vodijo svet. Vse bi zatrli v kali. Da bi preprečili kakršne koli poskuse, pa nas vseeno ohranjajo mirne s tem, da nam dajejo občutek, da lahko nekaj naredimo za rešitev planeta, ali pa vsaj odlagamo njegovo pogubo z ločevanjem odpadkov, reciklažo, biološkimi kmetijami in električnimi avtomobili. Kaj pravzaprav naredimo s tem, da imamo več različnih smetnjakov, ko pa ljudje visoko nad nami uničujejo čisto vse, kar imamo, zato da si pridobijo več denarja in moči?

Na Kitajskem je zrak že tako onesnažen, da ljudje komaj vidijo sonce tudi takrat, ko je jasno vreme. Ganges, indijska sveta reka, je tako onesnažen, da ljudje, ki si tam umivajo grehe, množično umirajo zaradi različnih bolezni. Tropski gozdovi so komaj še obstoječi zaradi krčenja, ki je posledica živinoreje in našega iskanja rud ... Lahko bi naštevala še ure. Kaj pa bomo mi naredili s tem, da se peljemo z avtobusom namesto z avtom? Ne ravno kaj dosti.

Bistvo niti ni v tem, da žagamo vejo, na kateri sedimo, ampak v nečem drugem. Bistvo je v tem, da se tega dobro zavedamo, skrbi pa nas samo zase, kot da smo edini na svetu. Če malo pomislite na vse apokaliptične filme – vsi govorijo o tem, kako poskušamo rešiti človeško vrsto. Ostalo pustimo, naj kar zgori, važno je, da bomo mi ostali živi.

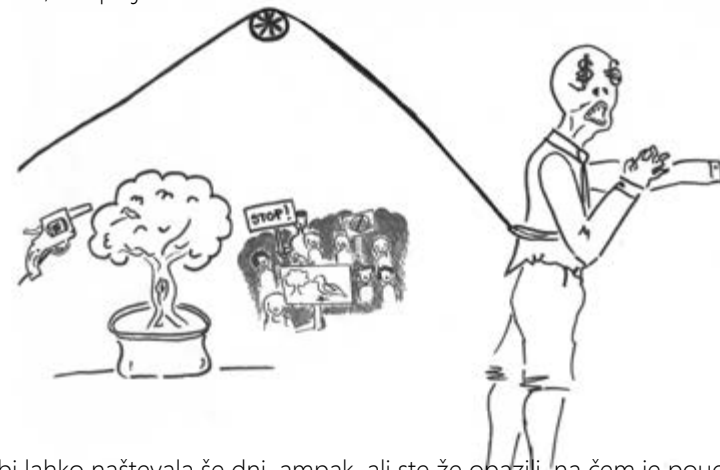
Različne umetne snovi, ki jih spuščamo v naravo, nam zdaj škodujejo. Ojej ojej, naša telesa so polna svinjarije.

Da bi rastline lepše rastle, jih škropimo z najrazličnejšimi pesticidi, da ne bi bila hrana, ki seveda pripada le nam, potrošnikom, grda zaradi živali, ki jo glodajo za svoje preživetje. O groza, naša podtalnica je zdaj onesnažena.

Zaradi preobilnega kmetijstva izumirajo čebele. Kdo pa nam bo opráševal rastline???

Zaradi našega načina življenja vedno znova nastajajo nove poplave, suše in potresi, kar ogroža ljudi.

Zaradi globalnega segrevanja se talijo ledeniki na Antarktiki, kar povzroča naraščanje vodne gladine, kar pa je slabo za obmorska mesta.



Tudi tukaj bi lahko naštevala še dni, ampak, ali ste že opazili, na čem je poudarek? Vse se vrti okoli nas, ljudi. Pa kaj, če smo odgovorni za izumiranje tisočih živalskih in rastlinskih vrst, ko pa smo le mi pomembni. Mnoge živali množično pobijamo že zaradi tega, ker nam gredo na živce (npr. komarji in muhe), ali zato, ker naj bi bili zajedavci. Nekateri to delajo zato, ker v tem uživajo. Mnogi zaradi zaslužka. Nekatere živali si pač ne zaslužijo živeti, ker so nam v napoto.

Saj niso pomembne. Saj so le neumna, brezčutna, manjvredna bitja.

Urša Meier

1. Koliko ljudi v Evropi živi brez strehe nad glavo?

- a) 15 000
- b) 250 000
- c) 4 500 000

3. Koliko ljudi v Evropi živi na pragu tveganja revščine?

- a) 30 000
- b) 500 000
- c) 122 000 000

2. Koliko je v Evropi praznih domov?

- a) 10 000
- b) 100 000
- c) 11 000 000

4. Koliko denarja je Evropski parlament porabil za svoje delovanje v letu 2014?

- a) 25 000 000 €
- b) 680 000 000 €
- c) 1 756 000 000 €

5. V 35 DRŽAVAH Z NAJNIŽJIM DOHODKOM SE JE ŠTEVILO LJUDI, KI ŽIVIJO V EKSTREMNI REVŠCINI, V ZADNJIH TREH DESETLETJIH:

- A) ZNIŽALO ZA 51 MILIJONOV
- B) OSTALO PRIBLIŽNO ENAKO
- C) POVIŠALO ZA 103 MILIJONE

6. Koliko najbogatejših ljudi na svetu si lasti toliko bogastva kot 3,5 milijarde najrevnejših?

- a) 80
- b) 250
- c) 1000



VIR: 1. 2. <http://www.theguardian.com/society/2014/feb/23/europe-11m-empty-properties-enough-house-homeless-continent-twice>
3. http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/People_at_risk_of_poverty_or_social_exclusion
4. <http://www.europanet.europa.eu/about/parliament/20150201PV100012/The-EP%27s-budget>
5. <https://theindexsession.wordpress.com/2013/10/11/from-the-extremely-wealthy-to-more-than-a-billion-in-extreme-poverty/>
6. <https://www.oxfam.org/sites/www.oxfam.org/files/attachements/bd-wealth-having-all-wanting-more-190115-en.pdf>
PRAVLINI ODGOVORI: 1. C, 2. C, 3. C, 4. C, 5. C, 6. A

INTERVJU Z ISKRO

Za tretjo številko Pizde! smo intervjuvali člane študentskega društva Iskra. Eden izmed njih se je konec maja nahajal tudi v Mariboru in agitiral glede študentske in visokošolske problematike na Filozofski fakulteti.

ALI LAHKO NA KRATKO OPIŠEŠ ŠTUDENSKO DRUŠTVO ISKRA?

Iskra je nastala leta 2011, razvila se je iz takratne okupacije Filozofske fakultete v Ljubljani. Od takrat naprej (so)delujemo kot progresivna mladinska organizacija na študentskem področju – torej lokalno na fakultetah, Univerzi, v odnosu do Ministrstva za izobraževanje in ustaljenih študentskih organizacij – in širše pri reševanju družbenih in sistemskih problemov, ki se tičejo vseh generacij. Zavzemamo se za korenito izboljšanje političnega zastopstva vseh, ki študirajo, bodo študirali, se podajajo na trg dela ali pa so se tam že znašli.

ZAKAJ IN KAKO VEČINA ČLANOV ISKRE POSTANEJO AKTIVISTI?

Večina članov Iskre se je spoznalo z aktivizmom preko celic na njihovih fakultetah ali pa so se vključili v naše delovanje preko znancev in prijateljev. Delujemo na več področjih (feminizem, tehnologija, okoljevarstvo itn.), v okviru delovanja pa organiziramo veliko debat, razprav in dogodkov, na katerih se lahko novi ali bodoči člani – tisti, ki jih določene tematike zanimajo – globlje spoznajo z določenim problemom in tudi dobijo platformo, v okviru katere lahko razmišljajo o njegovem reševanju. Prav tako izdajamo glasilo, ki morda pritegne bodoče aktiviste, ko vidijo s čim in kako pogobljeno se ukvarjamo.

ZAKAJ JE AKTIVIZEM POMEMBEN?

Aktivizem je pomemben za preizpraševanje civilne sfere, vpeljevanje novih načinov organiziranja in delovanja, za širjenje vedenja, informacij o dogodkih in procesih v družbi, njihovih vplivih in argumentiranih rešitvah. Pomemben je, če ne sprejemamo trenutne družbene ureditve, ne pristajamo na neenakopraven status quo in po refleksiji, analizi podatkov, dogodkov in dejstev vemo, da je lahko drugače.

SE DA Z AKTIVIZMOM DEJANSKO KAJ SPREMENITI/ALI AKTIVIZEM PRINAŠA KAKŠNE SPREMEMBE?

Aktivizem lahko prinaša spremembe, vendar mora biti kolektiven, organiziran in premišljen. Organiziran protest z jasno izraženimi stališči lahko izrazi dovolj močan pritisk, da vlada ali kakšna druga entiteta ne sprejme spornega določila ali vključi v razpravo tudi ostale organizacije, glasove, ki jih do tega mesta niso vključili. Poleg pritiska je aktivizem pomemben že kot možnost misliti in delovati izven sistema, kot možnost misliti nove rešitve. Aktivizem je preizpraševanje obstoječih praks, omogoča nove

oblike združevanja in sodelovanja, ki prinašajo spremembe.

ALI KDAJ PRIDEMO DO TOČKE, KO MORA POSTATI AKTIVIZEM TUDI NEKOLIKO NASILEN?

Aktivizem mora stopnjevati pritisk. Se pa da takšen pritisk stopnjevati tudi nenasilno, s prepletom različnih akcij, ki dvigujejo pozornost. Prevzem fakultete, univerze, stavka, zastoj prometa, pa tudi kulturne aktivnosti. V času kampanje proti noveli zakona ZViS smo na Kongresnem trgu v Ljubljani "prodajali" diplome za drobiž. Bil je dogodek, na katerem so se ljudje družili, zabavali in povezali v skupnem interesu za javno in dostopno šolstvo, bil je medijsko pokrit, saj je bil medijsko zanimiv, nagovorili smo pomemben globalni proces uvažanja plačljivega študija, skupen problem odzemanja javnih dobrin, takšen nagovor pa je imel večji učinek kot kakšno nasilno dejanje, ki bi le preusmerilo pozornost drugam. Potrebno se je tudi vprašati, kaj je sploh definirano kot nasilje in kdo to definicijo narekuje. Najpogosteje je to entiteta, ki ji ustreza, da razmere in odnosi ostanejo nespremenjeni. Na protestih z veliko potenciala je lahko že korakanje v blokih, skandiranje ali zadrževanje na določenem območju neustrezno opredeljeno kot nasilje.

ZAKAJ SO PO VAŠEM MNENJU MLADI DANES TAKO APATIČNI OZ. ALI SPLOH SO APATIČNI?

V Iskri vedno zagovarjamo, da mladi niso apatični in pasivni, ampak so pasivizirani. S strani medijev, tehnologije, politike, univerze je vedno manj prostora za kritično, reflektirano in samostojno misel, za analizo progresivnih knjig in idej, zato ker se tega prostora ne omogoča. Ne spodbuja se delovanja v njem, saj je v današnji družbi nepotreben in izkoriščevalskemu sistemu, v katerem živimo, lahko zelo nevaren. Imamo prosti trg, imamo svobodo govora, vse prosto pluje, vse je hkrati enako pomembno in nepomembno.

KAKŠNA SE VAM ZDI SITUACIJA MLADIH V MARIBORU?

Mladi v Sloveniji na sploh so v precej izkoriščanem položaju, velik odstotek jih je brezposelnih, službe, ki jih dobijo, so večinoma prekarne, izkorišča se študentski staž kot socialni korektiv. Večina ukrepov, ki se tičejo mladih, gre trenutno v smeri višanja podjetnosti, število kariernih centrov in podobnih ustanov se je povečalo, malo je odpravljanja prekarne prihodnosti.

ALI SI OPAZIL KAKŠNO RAZLIKO MED ŠTUDENTI V LJUBLJANI IN MARIBORU?

Razlika je morda vidna v tem, da so študentje v Ljubljani bolj številčni, bolj raznoliki glede na kraj, ki so ga zapustili na poti do študija, tudi bolj raznoliki glede na smer, ki jo študirajo, saj je v Ljubljani več smeri. V Ljubljani je tako več zadostnih pogojev za razvoj

progresivnih skupin, za njihovo delovanje in povezovanje, hkrati je na splošno večje število takšnih in drugačnih organizacij, ki se borijo za takšne in drugačne spremembe. Slovenija je precej centralizirana, zato imata Ljubljana in njena univerza drugačen pomen kot mariborska, sploh ko gre za dodeljevanje denarja in pisanje zakonov. Hkrati pa se morda ravno v Mariboru zaradi takšnega statusa mesta rojevajo novi kolektivi, bolj samoorganizirani kot institucionalni, tudi zato, ker je ŠOUM še manj demokratičen od ŠOULJ.

SE VAM ZDI POMEMBNO, DA BI SE ŠTUDENTJE Z RAZLIČNIH SLOVENSКИH UNIVERZ TESNEJE POVEZALI?

Definitivno, saj imamo skupen interes. V okviru univerz se je treba povezati s celotno akademsko skupnostjo, predvsem tistimi deli, ki so na univerzah najbolj izkoriščani, kot na primer asistentje ali nepedagoško osebje. Potem je povezovanje pomembno še širše, na področnih ravneh, na državni, evropski in globalni ravni. Kolektivno in povezano je treba odpraviti, preprečiti ali zmanjšati vpliv enakih procesov, ki uničujejo pojem univerze, znanja in zmanjšujejo enakopravno družbo povsod po svetu.

KAKŠEN JE DOBER AGITATOR?

Dober agitator nagovarja ljudi o področju, ki ga je preučil "v nulo" in to kratko, razumljivo, z izpostavljenimi najpomembnejšimi elementi. Dober agitator predstavi primere in jih zna argumentirati tako, da je vsem razumljivo, jasno in dokazano to, kar jim želi predstaviti. Hkrati je pomembno, da s svojimi sogovorniki ne manipulira, da bi mu oni nekaj verjeli, pač pa v pogovoru v sogovornikovih lastnih in vsakdanjih izkušnjah najde primere družbenih odnosov in problemov, ki mu jih želi predstaviti.

POGOSTO SLIŠIMO BESEDE »SLABO JE IN ŠE SLABŠE BO« – VAŠ KOMENTAR NA TAKŠNE IN PODOBNE IZJAVE?

V Iskri na takšne fraze ne padamo – je slabo, vendar je večina problemov, ki to slabo stanje oblikujejo, sistemskih in tako "nerešljivih" le v okviru trenutne družbene ureditve in miselnega toka, ki ga proizvaja. Če razmišljamo širše, se zavedamo skupnih točk in delujemo kolektivno, je možno situacijo izboljšati za vse vpletene.

ŠTUDENTSKO DRUŠTVO ISKRA

»Mi smo v tem letu vodili EU, opozicija pa je medtem počivala, pila red bull in vodila volilno kampanjo.« Janez Janša je priznal poraz na volitvah. (24ur.com, 30. 9. 2008)



POGINE NAJ - PES!

TOMAŽ PODBEVŠEK

Številni pisci so že pred Plinijem hvalili brezpogojno vdanost psov in navajali številne hvalevredne lastnosti, zaradi katerih si je pes prislužil častni naziv človekovega najboljšega prijatelja. Človek je že zelo zgodaj, natančneje pred 15.000 leti, odkril številne prednosti teh živali, zaradi katerih jih je začel izkoriščati. Pes velja za prvo udomačeno žival, udomačili so jih tisočletja prej kot druge živali (na primer živino in drobnico). Izjemno odklonilen odnos do psov pa je vzdrževala religija. V judovstvu, krščanstvu in islamu so predsodki do psov pripomogli k njihovemu zatiranju in krutemu ravnanju, kar ima za pse še danes pomembne posledice.¹

Danes se premalo zavedamo, da je pes ena izmed najbolj ekonomsko zlorabljenih živali. Na to nas opozarja že sam jezik. Pes je namreč žival, iz katere izhaja največ psov. Številni reki, ki so še danes v rabi zrcalijo brezčutno ravnanje človeka: *spoditi kot psa, ozmerjati kot psa ali preteptati kot psa, imeti pasje življenje, mučiti se kot pes na ketni, poginiti kot pes na cesti*. To so pogoste primere, ki so se zakoreninile prav zaradi človekove grobosti do psov. Tudi stara zmerljivka »prekleti pes« se je v 20. stoletju zelo močno razširila. V nekaterih jezikih se je za najhujše zmerljivke razvilo celo ime – psovke. Prav tako se človekov nehuman odnos do psa izraža v naših ljudskih pesmih, kot govori Zabavljica o Kosmu, kjer pobeglega psa kamenjajo in ustrelijo, ker ne opravlja službe čuvaja. Podobno tudi Cankar kaže pravo sliko življenja psov na podeželju v svojih živalskih črticah *Iz tujega življenja*, v katerih problematizira človekov krut odnos do te vrste domače živali.²

Kakšen pa je danes odnos do tega človekovega najbližjega življenjskega spremljevalca? Nekaterim psom se danes zagotovo godi bolje kot v preteklosti, vendar to v večini primerov ne drži, če si pes »mešanec« ali »potepuški« pes. V pričujočem članku se bom osredotočil predvsem na medkulturno diskriminiranje brezdomnih psov in psov mešancev, ki so številnejši, cenejši in manjvredni v primerjavi s čistopasemskimi.³

¹ Rimljan Plinij Starejši je živel in pisal o živalih v prvem stoletju po Kristusu. Znano je njegovo delo *Naravnoslovje*; Stanley Coren, *Pasja inteligenca*, 29–30; Tine Germ, *Simbolika živali*, 174.

² Glej črtice *Psi*, *Lisjak* in *Firbec*; https://www.youtube.com/watch?v=Z_iwb4Z5mjg; Tine Germ, *Simbolika živali*, 178.

³ Bruce Fogle, *Enciklopedija psov*, 290.





OPOZORILO:
NE PRIBLIZUJTE SE!
(IQ 50, NEPREDVIDLJIV)

Najpogostejši vzrok za naraščanje števila brezdomnih živali je človekov odnos, ki pse obravnava kot lastnino in jih zavrže, ko jih več ne potrebuje. Potepuški psi so v Severni Ameriki in srednji Evropi redki, običajnejši so v Srednji in Južni Ameriki, v nekaterih delih Balkana, v nekdanji Sovjetski zvezi, Turčiji, na Bližnjem vzhodu, v Afriki in Aziji. Velik problem predstavljajo predvsem v državah, kjer ljudje živijo na pragu revščine. Nehuman odnos oblasti do brezdomnih živali, ki se poslužuje masovnih in krutih usmrtnikov, namesto da bi se razreševanja problematike lotili v skladu z etičnimi standardi ter mednarodnimi smernicami, je stalna praksa v številnih državah, kjer ne zmorejo ali pa nočejo zagotavljati potrebnih sredstev za izgradnjo in vzdrževanje zavetišč, azilov, veterinarskih ambulant, kritje stroškov sterilizacije ali kastracije živali ter informiranje javnosti o odgovornem lastništvu živali. Množično nehumano pobijanje potepuških živali je cenovno ugodnejše, vendar dolgoročno ne odpravlja problema zapuščenih živali. Takšne sistematične poboje so izvedli 2014 v ruskem mestu Soči, kjer so oblasti zaradi zimskih olimpijskih iger naročile poboje na stotine živali. Po pričevanju tamkajšnjih prebivalcev je v nočnem času na ulicah Sočija prihajalo do množičnih pobojev psov, ki so jih streljali z zastrupljenimi izstrelki in jih metali na kamione. Tudi Aleksej Sorokin, direktor podjetja Basya Services, je potrdil, da so jih najeli, da ujamejo in ubijejo potepuške pse, ker naj bi ogrožali varnost ljudi. Tudi v Ukrajini so med samimi pripravami na Euro 2012 po nalogu državnih oblasti pobili okoli 80.000 zapuščenih psov. Podobne čistke izvajajo tudi v Azerbajdžanu, kjer si prizadevajo z ulic pospraviti potepuške živali pred začetkom evropskih iger, ki bodo junija 2015 potekale v Bakuju. Azerbajdžanske oblasti so se masovnega pobijanja psov po navedbah organizacij za zaščito živali lotile že leta 2012, preden je prestolnica gostila Evrovizijo. Mnogo tamkajšnjih prebivalcev je zaradi prisilnih izselitev izgubilo svoje domove. Zelo odmeven je bil tudi napad divjih psov na štiriletnega dečka v Bukarešti, zaradi katerega so romunske oblasti leta 2014 odobrile evtanazijo okrog 60.000 pouličnih psov. Sara Štuva, filozofinja, ki se ukvarja z etiko živali na Fakulteti za humanistične študije Koper, je izjavila, da gre za skrajni primer biopolitike in genocida, saj romunska vlada ignorira vse evropske konvencije in zakone o zaščiti živali ter se poslužuje nemoralnega, brutalnega in nesprejemljivega načina za evropsko državo 21. stoletja.⁴

⁴ <https://www.lush.si/shop/info/44/>; <http://www.pesmojprijatelj.si/aktualno/clanek/resevanje-potepuskih-psov-v-sociju>; <http://www.pesmojprijatelj.si/aktualno/clanek/euro-2012-pokoncal-80000-psov>; http://www.delo.si/novice/svet/evrovizijski-spektakel-tisoci-pobitih-psov_2.html; <http://www.24ur.com/novice/svet/video-v-azerbajdzanu-znova-kruto-pobijajo-potepuske-pse.html>; Bruce Fogle, *Enciklopedija psov*, 290.

Problem brezdomnih psov v Romuniji sega v leto 1980, ko je takratni komunistični voditelj Nicolae Ceausescu v času gospodarskega nazadovanja ukazal rušenje večjega dela stanovanjskih sosesk v okolici mesta. Hiše so zamenjale visoke večstanovanjske stavbe z majhnimi bivalnimi prostori, število zavrženih živali pa se je začelo povečevati. V Bukarešti naj bi živelo od 40.000 do 100.000 brezdomnih psov. Programe množičnega zastrupljanja potepuških živali najdemo tudi v afganistanskem Kabulu, kjer je mestna uprava leta 2013 dala zastrupiti 17.600 psov, s čimer naj bi meščane zaščitila pred različnimi boleznimi. Ker v islamu psi veljajo za nečiste živali, je velika večina ljudi prepričanih, da gre za nujne zdravstvene in varnostne ukrepe. Tudi v Sarajevu si lokalne oblasti prizadevajo pobiti več tisoč psov zaradi junijskega obiska papeža Frančiška in s tem vrhovnemu poglavarju katoliške cerkve prihraniti pogled na zanemarjene in zapuščene živali. Podobno masovno pobijanje so izvedli tudi pred papeževim obiskom Filipinov. Po oceni britanske nevladne organizacije za zaščito živali Dogs Trust naj bi v Sarajevu živelo okrog 13.000 zapuščenih psov, v celotni BiH pa prek 80.000, zato je bil konec leta 2013 sprejet zakon, ki predpisuje evtanazijo vseh brezdomnih psov, ki jim v petnajstih dneh ni mogoče zagotoviti doma. Na takšne ustaljene prakse pobijanja brezdomnih živali opozarjajo številne organizacije in društva za pomoč živalim. Do vse pogostejših zlorab pa prihaja tudi v zavetiščih, ki postajajo profitabilna dejavnost in imetnikom zavetišč prinašajo dobičke. Tako so v nekaterih italijanskih občinah, kjer vsako leto na avtocestnih odsekih zavržejo okrog 100.000 psov, zavetišča pa se nenehno polnijo, sprejeli ukrep, ki dodeljuje subvencije tudi zasebnikom – za vsakega psa prejmejo od 2 do 7 evrov na dan. En zasebnik s 1.000 psi lahko zasluži tudi do 2,5 mio evrov na leto. Zavetišča sama po sebi ne predstavljajo preventivnega ukrepa reševanja problema brezdomnih živali. V njih psi pogosto živijo v neustreznih razmerah in so žrtve raznih zlorab. Tudi pri nas civilne družbe opozarjajo na pomanjkljivosti zavetišč, kot sta nepregledna poraba denarja in skromen nadzor veterinarske inšpekcije, ki zasebnikom omogoča, da se zagotavljanje zavetja in oskrbe živali izkorišča za zagotavljanje profita. Predsednica Melita Trbovšek iz Društva za zaščito in pomoč živalim Lajka je izjavila, da se je položaj brezdomnih živali v času krize bistveno poslabšal tudi v Sloveniji, saj ljudje zaradi eksistencialnih obremenitev živali še pogosteje zavržejo. Pri nas vsako leto zavržejo več kot 4.000 psov in mačk. Večina teh živali tragično konča v zavetiščih, kjer jih po 30 dneh lahko evtanazirajo, saj občina najdene živali po tem roku ni več dolžna oskrbovati. Mnogi

opozarjajo, da je 30 dnevni rok nemoralen in bi ga morali podaljšati, saj v tem času oddajo komaj tretjino živali. Prav tako je potrebno upoštevati, da je vsaka najdena žival prvih deset dni v karanteni in ji v tem času ni mogoče iskati lastnika.⁵

Po podatkih Veterinarskega urada Republike Slovenije iz leta 2011 lahko razberemo, da tudi v Sloveniji prevladujejo mešanci, ki so na prvem mestu s 43,31 %. Mešanci so tisti psi, ki so nastali kot plod nenadzorovanega parjenja dveh rodovniških psov ali pa so rezultat paritve »mešancev«, vendar takšen izraz biološko gledano ni ustrezen. Zoologi obravnavajo za mešance le medsebojne paritve dveh različnih živalskih vrst, kot na primer volka in psa, osla in konja. Mešanci prav tako niso nečistopasemski, temveč večpasemski psi, saj biološko gledano nobena pasma ni popolnoma čista. Če bi bila, bi bili vsi kodri, vsi jazbečarji in vsi bokserji videti povsem enaki, zato čistopasemski psi ne obstajajo. Ker so mešanci plod nenačrtovanih legel in jih nikoli niso vzrejali za določen namen, ne moremo predvideti njihovih lastnosti ali videza. Zaradi zunanosti so nezaželeni in obravnavani kot manjvredni, zato jih pogosteje zavržejo, kar privede do nove generacije brezdomnih živali.⁶

Za lažje razumevanje diskriminacije mešancev si lahko pomagamo z rasisti, ki so trdili, da obstajajo višje in nižje, večvredne in manjvredne rase, nekakšne plemenite in navadne pasme, ter ničvredni mešanci.⁷ Pri vzreji čistopasemskih psov gre za enaka rasistična načela, kjer raso zamenja pasma. Gre za strukturno oziroma institucionalno diskriminacijo, ki jo z določanjem pasemskih standardov vzpostavlja Mednarodna kinološka zveza, vzdržujejo in ohranjajo pa vzreditelji in lastniki psov, ki tem standardom sledijo in so za rodovniške pse pripravljeni odšteti veliko denarja.

⁵ <http://www.delo.si/novice/svet/kako-bodo-bukaresto-ocistili-potepuskih-psov-z-evtanazijami.html>; <http://www.delo.si/prosti-cas/zanimivosti/potepuski-psi-ujeti-zastrupljeni-in-odvrzeni-na-oddaljena-smetisca.html>; <http://www.pesmojiprijatelj.si/aktualno/clanek/bo-v-bosni-ubitih-nekaj-deset-tisoc-psov>; <http://www.happy-doggy.si/novice-in-zanimivosti/pasje-novice/3738-v-bih-sprejeli-zakon-za-legalen-genocid-brezdomnih-zivali-stopimo-skupaj-in-preprecimo-nedopustno.html>; <http://www.moski.si/aktualno/za-papeza-bodo-v-sarajevu-pobil-12-000-potepuskih-psov>; <http://www.mladina.si/78046/17-06-2008-zalostna-usoda-psov-na-siciliji>; <http://www.esdawe.eu/public-shelter--italy.html>; <http://www.delo.si/novice/slovenija/zapuscene-zivali-zavetiscem-pri-nasajo-dobicek.html>; <http://www.rtvsl.si/inmc-priporoca/strasno-me-jezi-da-postanejo-zivali-prva-kolateralna-skoda/328740>; <http://www.pesmojiprijatelj.si/aktualno/clanek/evtanazije-v-zavetiscih>; <http://www.dzzz-posavje.org/sterilizacija-in-kastracija.html>.

⁶ <http://www.happy-doggy.si/pasme/najbolj-popularne-pasme-v-sloveniji.html>; Ulrich Klever, *Velika knjiga o psih*, 284.

⁷ Jure Štefančič, 2012: *Dejavniki volilnega uspeha desnih radikalnih strank v Evropi*. Diplomsko delo, 17.

Izrazi kot so mešanec, čistopasma, plemenita pasma in čistokrvnost sorasistični, biološko gledano neustrezni in škodljivi, saj reproducirajo in vzdržujejo neenakosti ter omogočajo izkoriščanje ljudi in živali. Takšna poimenovanja živali so specifična, saj izražajo različna moralna upoštevanja živali na podlagi kriterijev, ki so povsem neupravičeni. Humanizem zagovarja, da so vsa človeška bitja enaka in imajo pravico do enakega temeljnega moralnega varstva. Kriterij pripadnosti vrsti, ki je bil nekoč kriterij vključitve v moralno skupnost, se je v skladu s sedanjo moralno paradigmo preoblikoval v primerjalni kriterij za pridobitev posebnega moralnega statusa. To pomeni, da imajo živali, kljub temu, da danes nekaj veljajo, odločno manjvreden status. Njim dodeljeno varstvo je minimalno in po navadi temelji zgolj na prepovedi nepotrebne krutosti. Različne kulture v različnih kontekstih opredeljujejo živali tako pozitivno kot negativno, zato je pomen živali za človeka kulturno določen in močno variira: ista vrsta je lahko nekje predmet občudovanja, drugod pa predmet zaničevanja in izkoriščanja. Tako so stari Kitajci sposobnosti psov zelo spoštovali, medtem ko so pse v mnogih arabskih deželah oznanjali za »nečiste« in jih zaničevali.⁸

Mešanci zavzemajo večino tudi med psi v azilih, kar potrjuje njihovo nezaželenost in diskriminacijo v družbi. Prav tako moramo omeniti diskriminacijo glede na spol ali starost živali. Psice so v primerjavi s samci pogosteje žrtve različnih zlorab, ker predstavljajo dodatno breme zaradi neželjenih mladičev, ki jih velikokrat zavržejo ali pa postanejo žrtve načrtnih in nehumanih pobojev brezvestnih lastnikov. Tisoče živali izgubi življenje v prvih urah svojega življenja na nezakonit način. Dodatne stroške za oskrbo živali lahko predstavljajo tudi starejši psi, zaradi česar jih lastniki pogosto zavržejo.⁹

Vidimo lahko, da človekova krutost ne pozna meje, četudi gre za njegovega najboljšega prijatelja. Zavrženi psi so enako kot otroci nemočni in na (ne)milost prepuščeni ljudem. Moralno smo odgovorni za trpljenje zavrženih in zapuščenih živali, zato si moramo prizadevati za odpravo vsakršne diskriminacije in se boriti za vzpostavitev družbe, v kateri zatiranje in izkoriščanje živali ne bo več mogoče.

⁸ Paola Cavalieri, *Živalsko vprašanje*, 91. Bruce Fogle, *Enciklopedija psov*, 6.

⁹ Bruce Fogle, *Enciklopedija psov*, 290–291; <http://www.dzzz-posavje.org/sterilizacija-in-kastracija.html>; V zavetišča sprejemo veliko število starejših psov, ki jih v primerjavi z mlajšimi težje oddajo, saj so s starejšimi psi pogosto povezani predsodki, da več ne slišijo, ne lajajo, se jih ne da nič naučiti in so bolj bolehnii. Več sprejetih starejših psov je samcev, ki se navadno izgubijo v času gonitev (<http://www.zverce.si/razbijmo-pred-sodke-pasji-veterani>).

BILI SMO ...

PROSLAVA OB IZIDU PIZDE! 2, 27. april



PROTESTNI SHOD PROTI PRIVATIZACIJI, 11. junij



MOŠKI, KI SE RAVSAJO Z MEDVEDI

Živimo v težkih časih, nevarnih časih, hudih časih. Pravi moški z veliko hitrostjo izumirajo, postali so ogrožena vrsta. Prava moškost je odrinjena, oplenjena. Pravi moški je praktično izkoreninjen, zaprli smo ga v najglobljo temnico podzavesti. Pravi moški je preganjan, njegove votline ravnamo z zemljo, silimo ga v nenaravne ritme in cikle, ker tako ustreza drugim. Ni naključje, da se tkanina naše družbe para vse hitreje in hitreje, sočasno z izginjanjem in izganjanjem Pravega moškega. Nikakršna skrivnost ni, da imajo Pravi moški in medvedi podoben sloves, saj jih povezujejo sorodni nagonski arhetipi. Zaradi tega zmotno slovijo po tem, da so nasilni, požrešni, kosmati, pohotni in nevarni.

Moje življenje in delo dasein terapevta Binswangerjeve šole sta me naučila, da je venečo, propadajočo pravo moškost mogoče vrniti s kompleksnimi izkopavanji in razbijanji zidov v globočinah pravomoškega psihološkega podzemlja. V temačno globel se moramo spustiti enako neustrašno kot Gandalf s svojimi prijatelji, ki so z velikim zanosom šli skozi Morio. Le takšno monumentalen napor bo zmožen obuditi delovanje naravne instinktivne psihe, ki jo pooseblja Pravi moški. Sodobni moški je groteskna gmota najrazličnejših dejavnosti, le-to, kar je vso zgodovino bil, danes več ne sme biti.



Medved in Pravi moški imata namreč nekatere skupne psihične lastnosti: ostre čute, izjemno moč, povišano sposobnost za rast dlak ... Moški in medvedi so po naravi izjemno močni, intuitivni, vzdržljivi in potentni. Predano skrbijo za svoje partnerice in družine. Znajo ubraniti svoj dom in svojo družino pred drugimi. Izjemno so smeli in pogumni. Kljub vsemu temu pa so tarča tistih, ki hočejo temeljito počistiti divjino in divjinsko okolje njihove psihe. Kdor napačno razume medvede in moške, na skoraj identičen način napada ene in druge.

Kot otrok sem odraščal sredi divjih, prvinskih in temačnih kočevskih gozdov, hranil sem se predvsem z gromom in strelom, v bližini naše hiše pa so se v mesečnih nočeh zbirali medvedi, poplesavali in molili. Vsi smo lahko brezskrbno pili iz istih tokov. Takrat se je rodilo moje zavedanje o Pravem moškem, ravno v krajih, kjer sem čutil, da se lahko naslonim na bradato Božje lice.

Moja povojna generacija je odraščala v času, ko so moškim še dovolili delati in zaslužiti, da so lahko preživeli svoje družine. Lahko so prisolili zaušnico svojim ženskam, če so jih preveč živcirale, lahko so se ob kozarcu piva s kolegi spogledovali z ženskami, lahko so ženskam žvižgali ... To je bil čas, ko so Pravi moški, če so disciplinirali svoje otroke, veljali za stroge. Sčasoma pa smo jim začeli natikati tesne nagobčnike, postali so nenaravni zombiji, njihovo naravno veličino, njihovo bistvo, pa so začeli rušiti kakor pobesneli divježi. Pravi moški je bil izrinjen s šoferskega sedeža svojega avtomobila, danes pa že kaže, da bodo ženske poleg tega dobile še volilno pravico. Ko so pobesneli divježi enkrat v polnem zagonu, jih je praktično nemogoče zaustaviti.

Tradicionalne vede, predvsem psihologija, pogosto zamolčijo oz. zelo skoparijo z globljimi stvarmi, pomembnimi za Prave moške: ne govorijo o arhetipskem, nagonsem, intuitivnem, spolnem načinu delovanja. Vprašanj moške duše ni mogoče obravnavati z ukalupljanjem moškega v obliko, kakršno določa sodobna kultura, kajti nemogoče ga je stlačiti v model, intelektualno sprejemljivejši za tiste, ki trdijo, da so edini nosilci zavesti. Ne, to je milijone moških, ki še želijo delovati kot močne in naravne sile, izgnalo na obrobje kulture. A cilj mora biti povrnitev in podpora čudovitim in naravnim psihičnim oblikam Pravega moškega.

Pravi in moški, to sta besedi, ki izzoveta pravljичno trkanje na vrata globoke moške psihe. Ti dve besedi pomenita glasbo, ki odpre prehod. Ne glede na kulturo, v kateri živi, vsak moški intuitivno razume besedi pravi in moški. Ko moški sliši ti besedi, se v njem zgane in oživi prastar spomin, spomin nepreklicnega sorodstva s pravim moškim, ki sta ga zanemarjanje in zapostavljanje skoraj že pokopala. Morda smo že pozabili imena, ampak v svojih kosteh ga poznamo in hrepenimo po njem: vemo, da nam pripada in da mi pripadamo njemu.

Odvrzimo lažna ogrinjala, ki so nam jih nadeli in si ogrnimo plašč mogočnega instinkta in moči. Ponovno se vtihotapimo na psihične pokrajine, ki nam jih rušijo. Vrnimo se, Pravi moški, ki rjovemo, se pretepamo, seksamo, pijemo pivo ob gledanju fuzbala in grabimo babe za rit. Preprosto je. Brez nas Pravi moški umre, brez Pravega moškega umremo mi. Za resnično življenje moramo živeti mi in on.

dr. Maksimiljam Globočnik-Yogananda; Ursusov inštitut, Lundbreck (Kanada)
metafizik, vizionar, terapevt/svetovalec

KAJ JE NAROBE S FILMI?

To vprašanje se mi poraja že kar nekaj let, predvsem od porasta računalniško generiranih podob, vendar v pričujočem članku ne bom pisala o tem. Pisala bom o sistemski napaki, ki se v filmu (pa tudi v drugih zabavnih vsebinah) pojavlja že skoraj od njegovega začetka. Gre za presenetljivo nizko zastopanost žensk oz. ženskih likov v filmu, ki jo lahko zelo hitro določimo s preprostim testom treh vprašanj. Ta, v svetu kulturni test, nosi ime Bechdelin test in ga sestavljajo sledeča tri vprašanja:

1. Ali v filmu nastopata vsaj dve ženski (ki sta poimenovani)?
2. Ali se obe ženski v filmu pogovarjata vsaj enkrat?
3. Ali se pogovarjata o čem drugem kot o moškem protagonistu?

Vprašanja, ki sestavljajo test, delujejo presenetljivo banalno in pričakovali bi, da omenjenim kriterijem menda ustreza skoraj vsak film, ki v svoji osnovi ni specifično misoginističen ali usmerjen v izrazito moško publiko. A če se samo sprehodimo po svojem spominu in priključimo zadnjih nekaj filmov, ki smo si jih ogledali v kinu, hitro ugotovimo, da tem trem preprostim kriterijem ne ustreza presenetljivo število priljubljenih filmov. Med filmi, ki padejo na testu, se tako znajdejo npr. *The Grand Budapest Hotel*, celotna trilogija Gospodarja prstanov, prvotna trilogija Vojne zvezd, Kaznilnica odrešitve, Sedem, Diplomiranec, Državljan Kane, praktično vsi filmi Stanleya Kubricka, celoten nabor Christopherja Nolana itd. Po drugi strani pa Bechdelin test odlično opravijo filmi, kot so *Scary Movie*, *Transformerji*, 50 odtenkov sive in celotna saga *Somrak*. Seveda test ne odraža kakovosti filmov, prav tako nam ne pove, ali se omenjeni filmi kakorkoli dotikajo enakosti med spoloma, temveč le postavlja ločnico med zastopanostjo in odsotnostjo žensk v filmski zgodbi. Kriteriji so postavljeni zelo nizko, in vendar še vedno obstaja približno 75 % filmov, ki jim ne zadoščajo.

Bechdelin test je v obliki stripa prvič objavila avtorica Alison Bechdel v svoji feministični reviji »*Dykes to watch out for*« žele leta 1985. Izvorna ideja za test pripada avtoričini prijateljici Liz Wallace, ki je navdih našla v eseju Virginie Wolf z naslovom »*A Room of One's Own*«. Virginia Wolf tako v tem eseju zapiše: »Vsi ti odnosi med ženskami, sem pomislila, ko sem na hitro priklicala čudovito galerijo fiktivnih žensk, so preveč preprosti. (...) In skušala sem se spomniti katerega koli primera med svojim branjem, ko sta dve ženski predstavljeni kot prijateljici. (...) Tu in tam so matere in hčere. Vendar so skoraj vedno, brez izjeme, predstavljene v svojem odnosu do moških. Nenavadno se je zavedati, da so bile vse velike ženske v literaturi vse do časa Jane Austen ne le prikazane skozi oči nasprotnega spola, temveč tudi samo skozi odnos do tega spola. In kako majhen del ženskega življenja je to (...).«

Bechdelin test je doživel širšo prepoznavnost šele v zadnjih nekaj letih, predvsem zahvaljujoč internetu, vendar ob svojem kulturnem renomeju doživlja tudi številne kritike in ostaja načelno prezrt s strani filmskih ustvarjalcev in kritikov. Tako je citat anonimnega



profesorja na neki ameriški šoli za film postal že skoraj slaven: »Ljudje ne želijo gledati kopice žensk, ki se pogovarjajo, o čemerkoli se ženske pač pogovarjajo.« Kritiki testa tudi z vnemo dokazujejo, da so filmi, ki test opravijo, ponavadi slabi oz. celo nasprotno, da so kakovostni filmi takšni predvsem zato, ker ne upoštevajo testa. To nam seveda več kot o samem testu pove o naši družbi, ki moško orientiranost vidi kot nevtrarno, žensko orientiranost pa kot specifično, izjemo k pravilu. Namen preizpraševanja skozi takšen test ni iskanje kakovostnejših filmov oz. zgodb, temveč le zavedanje, da so ženske v filmih premalo izpostavljene kot samostojni subjekti, ne glede na kakovost samega izdelka, v katerem (ne) nastopajo. Moška orientiranost, ki trenutno prevladuje, se kaže tako, da so moški protagonisti tisti, ki zgodbo pripeljejo do zaključka in prav tako tisti, ki zgodbo načrtujejo in se o njej pogovarjajo. Ženske protagonistke nastopajo v vlogi »popestritve« npr. kot potencialne partnerice, hčerke ali matere moškega, nikakor pa ne po svoji lastni pravici, sposobnostih, znanju ipd. Pogosto so povsem seksualizirane, če se znajdejo v vlogi sorodnice (spet hčerke ali matere), pa jim je ta vloga čisto odvzeta, kot da je možna oziroma dovoljena le ena izmed teh dveh skrajnosti.

Med zanimivejšimi klišeji, ki se pojavljajo v zgodbah so: sindrom Smrkete – edine ženske v skupini moških, moški imajo svoje karakteristike, medtem ko je ženska le ženska, izjema moškemu pravilu; sindrom čudovite nenavadne vilinske ženske – ženska, ki živi po svojih pravilih in moškega povsem očara in začara, pogosto nastopa kot ideal za vse »navadne« ženske (500 dni poletja, Harold in Maude); sindrom zelene ali modre vesoljke – po mojem mnenju eden izmed najbolj zaskrbljujočih, saj se z omenjenimi barvami ustvarjalci spretno izognejo rasizmu, hkrati pa ohranjajo seksizem, vesoljke so povsem seksualizirane in oblečene v pomanjkljive krpice (Možje X, Avatar). Klišeji so seveda tudi pasivne čakajoče ženske, potencialne partnerice in princeske v stiski. Redke izjeme tem klišejem so npr. ženske junakinje v akcijskih filmih 80-ih in 90-ih prejšnjega stoletja (Helen Ripley, Sarah Connor, Thelma in Louise), ki so nakazovale nekakšen trend močnih, samostojnih ženskih likov, vendar ta trend v zadnjih letih ponovno upada. Študija približno 850 filmov v obdobju od 1950 do 2006 je pokazala, da v filmih konsistentno nastopa dvakrat več moških kot žensk, hkrati pa za te ženske obstaja dvakrat večja verjetnost, da bodo prikazane med seksom, kot to velja za moške. Oba spola doživljata v filmu porast nasilja, ženske vloge pa vsebujejo vedno več spolnosti.

Nedvomno so filmi (tako kot vsa ostala zabavna industrija) zrcalo naše družbe. Kljub temu, da danes ženske delujejo v čisto vseh sferah javnega in zasebnega življenja (temu še pred 50-imi leti ni bilo tako), se to le malo odraža v zgodbah, ki si jih kot človeštvo pripovedujemo. Brez pravega premisleka in teoretične osnove zlahka spregledamo normativnost, ki prevladuje v filmih. Tako ženske kot moški enako normativno dojemamo moško orientiranost, medtem ko žensko orientiranost dojemamo kot specifično. Bechdelin test je tako odlično orodje, ki kaže na sistemske napake v prikazovanju obeh spolov v filmih, hkrati pa nam služi kot lasten osebni kompas na področju enakosti spolov in potencialno sredstvo še preveč potrebne diskusije o družbi.

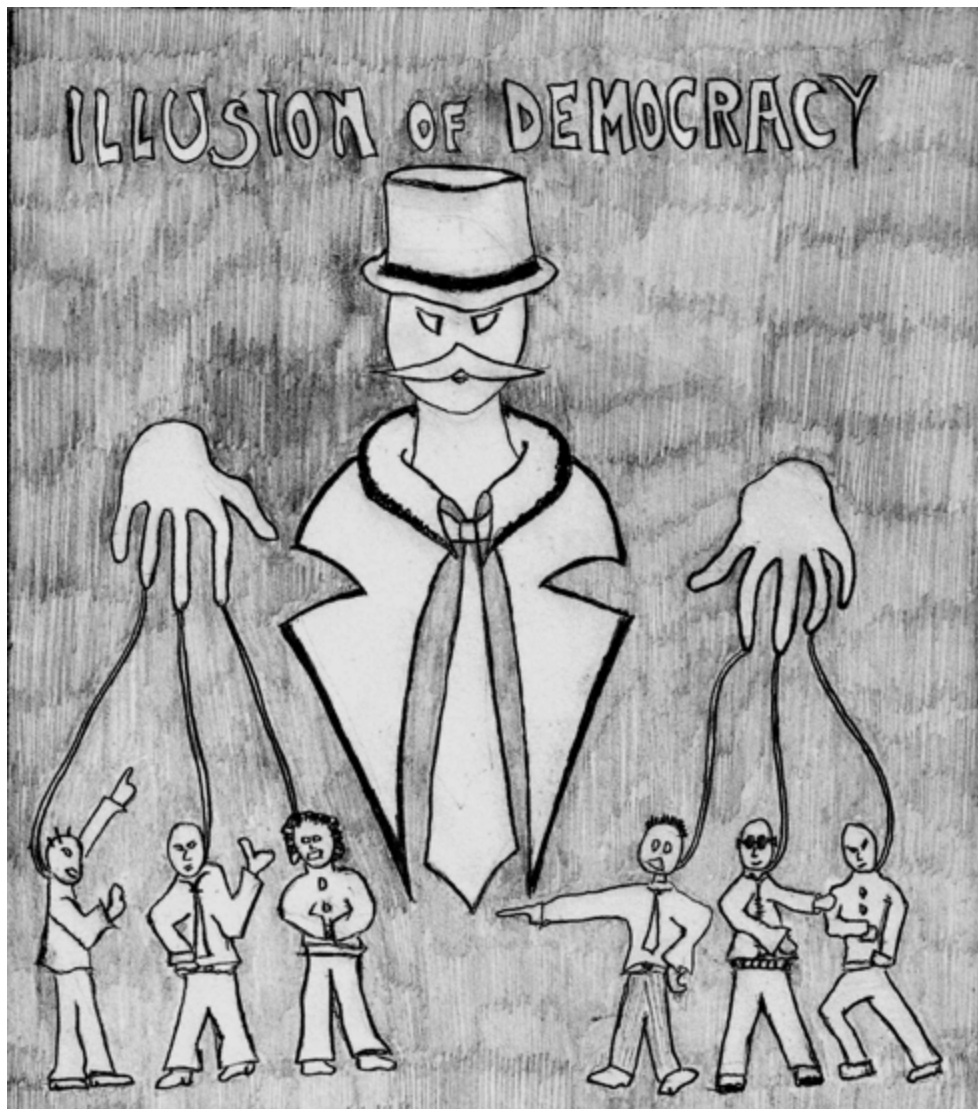
Urška Repina

NEDEMOKRACIJA

Edward Bernays, danes precej neznan, je eden izmed tistih, ki so imeli največji vpliv na družbo 20. in 21. stoletja (podrobno o njegovem delu govori odličen BBC-jev dokumentarec *The Century of the Self*). Med prvo svetovno vojno je bil zaposlen pri propagandnem oddelku ameriške vojske, njegova naloga pa je bila promoviranje ameriških vojnih interesov v medijih. Ker je videl, kako izjemen učinek ima propaganda na ljudi, se je odločil svoje ideje preizkusiti tudi v času miru. Ko se je vrnil v ZDA, je odprl svoje podjetje Svet za odnose z javnostjo (ni uporabil besede propaganda, ker je imela ta beseda preveč negativen prizvok). Njegovo delo je povzročilo pravo revolucijo na področju oglaševanja in manipulacije, skoraj vse ameriške korporacije so pri njem iskale nasvete, kako bi lahko najbolje prodale svoje izdelke. Bil je prvi človek na svetu, ki je podjetjem in korporacijam pokazal, kako lahko pripravijo ljudi do tega, da si želijo imeti oz. kupiti stvari, ki jih sicer ne potrebujejo. Eden njegovih največjih zgodnjih dosežkov je bil ta, da je populariziral kajenje med ženskami, tobačna podjetja pa so s tem zaslužila ogromne vsote denarja. Ustvaril je idejo, da je ženska, ki kadi, močnejša in bolj samostojna.

Njegove prijeme so kmalu začeli zanimati tudi politike. Zanimalo jih je, kako postati všečen ljudem, da jih bodo ti izvolili na položaje. Eden prvih, ki so se obrnili nanj, je bil ameriški predsednik Calvin Coolidge, saj so ga novinarji prikazovali kot pustega in dolgočasnega voditelja. Bernays se je z veseljem odzval, saj ga je politika močno zanimala. Prepričan je bil, da so ljudje preveč neracionalni, zato ne smejo biti aktivni sooblikovalci demokracije, ampak morajo biti zgolj pasivni potrošniki. Njegova rešitev je bila ta, da je v Belo hišo povabil filmske zvezdnike. Takoj naslednji dan so se v časopisih znašli naslovi tipa »Predsednik Coolidge zabaval igralce v Beli hiši«.

Kaj je bistveno – ustvaril je čustveno povezavo med posameznikom in izdelkom ali storitvijo oz. povezavo med politikom in filmskimi zvezdniki – filmski zvezdniki so kul in avtomatično postane kul tudi politik, ki se druží s filmskimi zvezdniki. Ljudje so se začeli izražati prek izdelkov – avtomobil, ki ga voziš, drugim daje vedeti, kakšen človek si, kakšne vrednote imaš itd. S pomočjo potrošniških izdelkov so lahko zgradili svojo identiteto. Podjetja so se vedno najbolj bala, da bi proizvedla več izdelkov, kot bi jih ljudje kupili. Ampak danes smo že dosegli raven, ko o tem nihče več ne govori, ker podjetja več ne poznajo tržišča omejenih potreb, ampak zgolj tržišče neomejenih in večno spremenljivih potreb, preko katerih nato ljudje izražajo sami sebe. S tem se je spremenil tudi pogled ljudi na svet, saj danes velja prepričanje, da je vse na svetu, tudi moralne presoje, primerno ocenjevati zgolj z vidika lastnega zadovoljstva. Danes velja prepričanje, da je prav, če dajemo največjo prednost zadovoljevanju lastnih čustev in želja, brez kakršnega koli oziranja na svet okrog sebe. Takšno razmišljanje se je preneslo tudi v sfero politike in volitev – na oblast so lahko prišli le tisti, ki so zagovarjali takšen sebičen pogled na svet.



»Zavestna ter inteligentna manipulacija navad in mnenj množic je pomemben element demokratične družbe. Tisti, ki manipulirajo s tem nevidnim družbenim mehanizmom, predstavljajo nevidno vladno, ki predstavlja resnično vladajočo moč naše države. Naše ume, okuse in ideje oblikujejo ter krojijo ljudje, za katere večinoma še nikoli nismo slišali. To je logična posledica načina organiziranosti naše demokratične družbe. Na ta način morajo funkcionirati ogromne ljudske množice, če naj bi umirjeno živele skupaj v gladko utečeni družbi. V skoraj vsakem aspektu našega vsakdana, naj gre za področje politike, poslovanja, za naše vedenje ali našo etiko, nam vlada majhno število oseb. To so osebe, ki razumejo miselne procese in socialne vzorce ljudskih množic. Oni so tisti, ki upravljajo z vrvicami, ki nadzirajo javno mnenje.« Edward Bernays v knjigi *Propaganda*.

Politiki in njihovi svetovalci tako danes ne vidijo več ljudi oz. množice volivcev, temveč zgolj skupek želja in potreb, ki jih morajo zadovoljiti, za to pa je najbolj učinkovit kapitalizem prostega trga. Danes se politiki in ljudstvo več ne sprašujejo o bistvu politike, kako bomo organizirali svet, v katerem živimo, ampak zgolj o trivialnih temah, ki nimajo nobenega resničnega vpliva na razmerja moči v današnji družbi. Danes potekajo debate, če je boljši 10 ali 20 odstotni davek na dobiček, ali si neka skupina ljudi zasluži iste pravice kot preostali ipd., ne sprašujemo pa se več o sistemskih problemih. Bernays je menil, da množice nikdar ne smejo imeti resničnega nadzora nad svojimi življenji, potrošništvo pa je varen izhod, saj daje ljudem iluzijo nadzora, medtem ko »primerni« posamezniki dejansko določajo smer družbenega razvoja. Demokracija, ki naj bi pomenila aktivno participacijo vseh državljanov, danes pomeni to, da so državljani pasivni potrošniki, ki imajo enkrat na štiri leta možnost izvoliti takšno ali drugačno stranko – ni pomembno katero, saj so si vse med sabo v 90 % identične. Tisti, ki danes oblikujejo mainstream politično sceno, so prepričani, da je takšna oblika demokracije edina primerna. Če bi ljudem dali možnost odločanja o tem, v kakšni družbi želijo živeti, bi to pomenilo nevarnost za obstoječi red. Ljudem prav tako ni možno zaupati, da bodo znali voliti »pravo« stran. Medtem ko se ukvarjamo s problemom, ali naj se skozi novi predor Markovec vozimo z vinjetami ali ne, politiki (v strogi tajnosti in zaprti pred očmi javnosti) zaključujejo pogajanja glede novega mednarodnega prostotrgovinskega sporazuma TTIP, ki bo dejansko odvzel suverenost državam in državljanom ter dal moč v roke zasebnih korporacij, s čimer se bo naša družba v resnici spremenila oz. bo odplula v neko novo smer.

V naši družbi je ljudstvo nosilec oblasti, izvajajo pa jo predstavniki. Pasivnost je bistvena za obstoj predstavniške demokracije. Kritizirati pasivnost pomeni kritizirati predstavniško demokracijo v vseh njenih različicah, od socialnega partnerstva do parlamenta. In odkrivati resnično demokracijo. To pa trenutno počnejo zgolj ozke skupine večinoma mladih ljudi – raziskujejo samoorganiziranost in neposredno demokracijo. Vendar ni nič čudnega, če se ljudje (še predvsem mladi) ne upirajo, kje naj najdejo jezik in imaginacijo, ki bi ji upor sploh omogočala artikulirati? Hkrati pa je tudi samo uporništvu postalo zgolj ena izmed mnogih možnih identitet, ki nam jih prodajajo podjetja.¹

Prava demokracija bi morala v osnovi pomeniti sodelovanje državljanov pri vodenju družbenih zadev. Demokracija je lahko zgolj neposredna in sodelovalna. Zborovanje in stalen dialog glede organizacije življenja sta lahko edina prava izraza demokracije. Zastopstvo in parlament, kot obliki vladanja, izkoriščata demokracijo tako, da zmanjšujeta moč državljanov na raven volitev, torej na nič. Izbira med svetlo- in temno-sivo ni pravo odločanje. Sedeže v parlamentu zasedajo stranke, ki se med seboj praktično ne razlikujejo in vse temeljijo na istem bistvu: ohranitvi trenutnega kapitalističnega družbenega in ekonomskega sistema.

Matevž Hrženjak

¹ <http://www.mladina.si/53707/upor-jeznih/>.

ODRASLI

Že 66 let je minilo od izida knjige *Drugi spol*, kontroverzne avtorice Simone de Beauvoir, ki je sprožila val ogorčenja v družbi, Vatikan pa jo je celo umestil na seznam prepovedanih knjig. Simone de Beauvoir je s svojim razmišljanjem sprožila nov val sodobnega boja za enakopravnost obeh spolov.

Po 66-ih letih je v današnji družbi splošno sprejeto zavedanje o nujnosti enakopravnosti žensk in moških. Na to kažejo številni uspehi in pridobljene pravice za uveljavljanje enakopravnosti žensk, ki pa jih imamo večkrat za samoumevne. Danes se to kaže ravno z razraščanjem družbene in sistemske krize, ki nam že priborjene pravice skuša odvzeti. Z manipuliranjem preko množičnih medijev mladina izgublja realna tla pod nogami, ne vidi problemov in posledic ter se s pretirano narcisoidnostjo ukvarja le sama s seboj. Študentke zgodovine se niti ne zdrznejo, ko jih profesor nagovori s »kolegi«. Iz naslovnih številnih revij nam ponovno prigovarjajo, naj postanemo prave ženske, in da je ženskost v nevarnosti. Patriarhalni sistem nam spet vsiljuje svoje nazore in nas prepričuje, da je prav, da sprejmemo kot prave, vsečne ženske vso reproduktivno in skrbstveno delo na svoja pleča.

Sistem, ki od nas zahteva pasivnost, tekmovalnost, trženje, komercialnost, kjer je pomembna le gonja po dobičku in kjer so osnovne človekove pravice neupoštevane, ne prinaša enakopravnosti spolov, solidarnosti in družbene blaginje VSEH. Tako kot drugod po Evropi, je tudi v Sloveniji že prišlo do uvajanja varčevalnih ukrepov in rušenja socialne države. Zniževanje plač v javnem sektorju je najbolj prizadelo prav ženske, ki so tu številčno najbolj zastopane. Ukinitev otroškega dodatka je prizadela enostarševske družine, kjer prevladujejo matere z otroki. Z nadaljevanjem privatizacije, promoviranjem samozaposlovanja (ki povečuje tveganje revščine), naraščanjem trenda prekernega dela pa revščina dobiva ženski obraz. »Stopnja brezposelnosti žensk v Sloveniji je bila od leta 1995 vedno na višji ravni kot brezposelnost moških, z izjemo dveh kriznih let, in se od leta 2011 še povečuje.«¹ Z izgubo ekonomske neodvisnosti pa smo spet pri izključenosti žensk iz vseh sfer družbenega življenja.

¹ Ženski lobi Slovenije, *Feministični manifest 2014*, str. 4.

Prav tako slabo kaže v znanstvenih in akademskih ustanovah, kjer je delež žensk izjemno nizek. Na oddelku za zgodovino na FF Maribor je trenutno nič odstoten. Ne samo, da smo še vedno daleč od družbenega zavedanja pomembnosti omogočanja aktivne udeležbe žensk na vseh nivojih javnega življenja, je tu še politika, ki jo narekuje EU in se ji naša klečeplazna elita zelo spretno prilagaja.

Prav zdaj se razpravlja o novem statutu Univerze v Ljubljani, ki predvideva ukinitve člena, ki sedaj določa, da se čas porodniškega dopusta ne šteje v habilitacijsko dobo. Po novem bodo imele predavateljice ob porodu eno leto manj za zbiranje točk za napredovanje; to tudi odbija moške, da bi vzeli očetovski dopust, kar še dodatno potiska ženske v sfere doma.²

Kot študentkam in študentom zgodovine nam kontinuirano zamlčevanje in spregledovanje prisotnosti žensk v slovenski in tuji zgodovini ne bi smelo biti neznanka. Zato moramo opozarjati in kritično presojsati delovanje našega faksa in drugih institucij, ki še vedno prispeva k izključenosti žensk v zgodovini. Hkrati pa se moramo zavedati tudi svoje vloge pri soustvarjanju naše bodočnosti. Nočemo sprejeti odgovornosti, ki jo imamo kot odrasle osebe. Trenutno smo še privilegirana skupina, ki nevtravno, pasivno, brez kančka odgovornosti spremlja dogajanje tako na lokalni kot tudi na občni ravni. Mislim, da je skrajni čas, da študentke in študentje končno odrastemo.

Tina Podbevšek

² studentska-iskra.org/?p=452



“Slovenska demokratska stranka se zavzema za družbo dejavnih posameznikov, ki sprejema in varuje delovanje prostega trga, hkrati pa lajša njegove socialne posledice in skrbi za varovanje življenjskega okolja.” 2. člen statuta SDS

DISKRIMINACIJA REVEŽEV

Ljudje delamo velike razlike med seboj v vsem – delimo se po postavi, spolni usmerjenosti, religiji, kulturi, obnašanju, okusu za glasbo, pameti ... ni važno, česa se boš spomnil, kaj boš imel oz. česa ne boš imel. Vedno boš brez problema našel kup ljudi, ki se s teboj strinjajo in množico, ki se ne. Ljudje smo pač različni, kar je dobro. Slabo postane, ko postane preveč ljudi prepričanih o neki stvari brez dobrega razloga. Ko nastanejo predsodki in diskriminacija. To so na primer mnenja kot so: rokerji se ne umivajo, muslimani se razstreljujejo, blondinke so zabite, vse igralke spijo z ljudmi za slavo, cigani samo kradejo in rojevajo otroke za večjo socialno podporo ... vsi ti predsodki so neutemeljeni in zelo pogosto popolne laži, a kljub temu za njih vsi vemo, večina ljudi pa jim tudi brez pomisleka verjame.

Eden najbolj razširjenih predsodkov, ki pa ga nihče ne omenja, je tisti o revežih. To so umazani ljudje, ki živijo v barakah in žeparijo, mar ne? Ljudje, ki so brez denarja, ker so bili preleni, da bi šli v delat za hrano za svoje otroke. Ali pa preneumni, da bi si pridobili

ustrezno izobrazbo in morajo zato opravljati dela, zaradi katerih vsi gledajo skoznje in se jim posmehujejo. Malo plačani delavci, brez katerih si ne moremo predstavljati današnjega sveta, npr. čistilke, smetarji, delavci v težki in umazani industriji, zidarji ...

Revežev je po svetu približno 80% (to so osebe, ki preživijo z manj kot 10 dolarji na dan), mi pa se iz njih delamo norca. Večina ljudi je torej že pod pragom revščine, vsekane pa se skoraj vsak tega na smrt sramuje. Človek naj bi se sramoval tistega, po čemer je na slab način drugačen od drugih. Ampak če je revežev velika večina, ta človek vsekakor ni sam in se torej ne bi smel sramovati, ali pač? V popolnem svetu bi to držalo. Človek bi pomislil, da v popolnem svetu tudi revežev ne bi bilo, a to ni res. Revne ljudi družba nujno potrebuje, saj nihče ne bi šel prostovoljno opravljati prej omenjenih del, zato jih opravljajo ljudje, ki zaradi pomanjkanja finančnih sredstev in izobrazbe nimajo druge izbire. Vendar živimo v resničnem svetu, kjer reveži so, glavno besedo pa imajo ljudje, ki pripadajo enemu

odstotku ljudi, ki imajo v rokah več kot polovico svetovnega premoženja, in jih poznamo iz ekranov, politike, ali pa jih sploh ne in nam svoje ideje posredno vsajajo v glave. Ti ljudje namreč ne morejo dopustiti, da bi revščina postala sprejemljiva. To pa po mojem mnenju iz najmanj dveh razlogov:

1.) Če bi revščina postala sprejemljiva, ljudje ne bi vsega svojega denarja dali za stvari, ki jih kupujejo, ker lahko le tako prekrijejo svojo veliko sramoto. Saj so ljudje, ki nimajo določenih stvari ali znamk, avtomatično reveži in zato prej seveda manjvredni ljudje, s katerimi se ljudje nočejo družiti, saj bi bili tako tudi ob svoj ugled.

2.) Če se ljudje ne bi sramovali svojega pomanjkanja, bi se o njem pogovarjali. Združili bi se v skupine, skupaj bi razpravljali in se pritoževali. En sam osramočen človek bo tiho in si ne bo drznil česa reči, kaj šele začeti upora. Skupaj pa bi ugotovili, kakšna krivica se jim godi in kdo je za to kriv. Ta orjaška skupina bi se začela upirati in dovolj velika skupina ljudi bi lahko

kaj dosegla. Lahko bi spravili velike ljudi z njihovih položajev, lahko bi celo začeli revolucijo.

Tega mogočen odstotek ne more dopustiti. Zato so pač neko dosegli manjvrednost večine. Dosegli so, da se reven pretvarja, da je bogat, in da ponižuje drugega revnega. Popoln pokazatelj tega je na primer stavek: » Nimaš za burek!« To lahko uporabiš pri kateri koli temi, nevede pa se norčuješ iz pomanjkanja finančnih sredstev. Popolnoma družbeno nedovoljeno je npr. obiskovanje trgovin s stvarmi iz druge roke ali nizkocenovnih trgovin. Ljudje hodijo tja skrivaj. Bolj se skrivajo kot ljudje, ki kupujejo ali prodajajo nedovoljene droge. To je žal ena mnogih družbenih težav na svetu, ki najverjetneje ne bo nikoli rešena.

Urša Meier

TETA PIZDA! SVETUJE

Pozdravljena, Teta Pizda.
Sem mlad slovenski fant,
fant od fave, kot radi
rečemo. Pišem ti zato, ker se
srečujem z velikim problemom
— kako naj se osamosvojim od
staršev?

Samo Ježersšek, 22

Pozdravljen, Samo! Na začetku ti lahko povem, da so tvoje skrbi zelo pogoste, z njimi se srečuje večina slovenskih mladeničev. Poznam tudi vzroke tvojih težav, vendar ti bom težko ponudila primerno rešitev. Za tvojo nesamostojnost so krive ženske! In sicer slovenske falične, emancipirane in karieristične ženske, ki so seksualno in čustveno nepotešene. V to kategorijo spada tudi tvoja mama ... Tvoja mama rada oblači kavbojke, tvoj oče pa s povešenim kurcem išče srečo v alkoholu. Priporočam ti, da mami zažgeš vse kavbojke, ki jih premore, to bo morda tvoj prvi korak k samostojnosti.

Tvoja spolirana Teta Pizda!



Teta Pizda! Potrebujem tvojo pomoč! Sem v zelo
težki situaciji in ne vidim izhoda. Zasvojena sem
s pomirjevalnimi tabletami Helex, brez njih sploh ne
morem več živeti. Pomagaj mi, Teta Pizda!
Katarina, 28

Veseli me, da se zavešaš svoje odvisnosti od tablet. Vem, da je odvisnost zelo huda nadloga, saj sem bila več let zasvojena s heroinom. Imela sem srečo, da so me obdajali dobri prijatelji, ki so me poslali na zdravljenje. Tam so mi za zdravljenje odvisnosti od heroina dajali tablete Helex. Sprva 16 tablet na dan, vsakih 14 dni pa so zmanjšali dozo za eno tableto. Zdaj se počutim odlično, jemljem pa le še Apaurin tablete. Svetujem ti lahko, da poizkusiš iti po obratni poti od moje — na kliniki za zdravljenje naj ti dajo heroin, nato pa naj postopno zmanjšujejo doze. Uspeh ne more izostati.

Lepo se imej! Tvoja razigrana Teta Pizda!

TETA PIZDA! SVETUJE

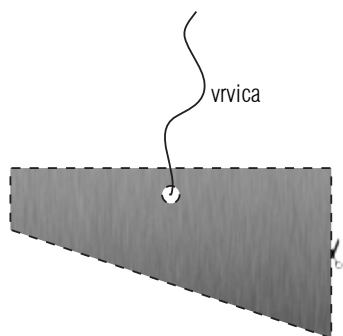
Sem student Filozofske Fakultete v Mariboru. Nimam družbe s katero bi lahko ob zlahetni kapljici debatiral dolgo v noč, nikjer ne najdem iskanih odgovorov, ne na Foksu, ne v gostilnah. In ženske, o moje ljube ženske. Kaj se je sele zgodilo z vami? Vsi dnevi so postali enaki. Foks, Fitnes, porni, Fitnes in spet Foks. Včasih kaj popijem, a je potem še slabše Teta Pizda! Pomagaj!

- Anže, 21

Anže, povsem na kratko. V ŽIVLJENJU TOREJ DOBIVAŠ RAVNO TO, O ČEMER RAZMIŠLJAŠ, ČE SI TO ŽELIŠ ALI NE. Povsem preprosto. Ko boš razumel, da vse ljudi, okoliščine in dogodke v življenju povabiš sam, s svojimi mislimi, boš življenje začel živeti tako kot si ga načrtoval. Po drugi strani pa so tvoji dnevi že čudoviti. Delaš na sebi, skrbiš za svoje telo in um. Tretja zadeva, ko drugim dopuščaš, da so takšni kot so, tudi če oni tebi ne dopuščajo, da si takšen, kakršen si, potem si človek, ki razume, kako prejemati to, kar prejemaš. Naj ti svetujem še glede alkohola. Takrat ko začutite to potrebo, se raje odpravite v bližnji nakupovalni center. Iz lasnih izkušenj ti povem, da so to novodobne »skupnosti«, ki nas povezujejo in uničujejo zbežanost in družbeno nemoč.

Tvoja intuitivna Teta Pizda!

*Imaš problem? Piši mi! Sicer nisem terapevtka, lahko pa poslušam. Sicer nisem usposobljena, sem pa zastoj! Svoje težave mi zaupaj na naslov **tetapizda@gmail.com**, zagotavljam ti skoraj 100 % diskretnost.*



Po črtkanih črtah izreži giljotino in poljubno osebo (lahko uporabiš tudi osebo, ki ni na voljo na tej strani). Po pikčasti črti smiselno prepogni. Vzami kos vrvice in jo uporabi pri rezilu, kot je nakazano. Rezilo vstavi v giljotino. Naj se igra začne!

